

مقایسه وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی با وبلاگ‌های برتر کتابداری؛ ۱۳۸۵

رقیه اسکروچی^۱ / مریم فرهادی^۲ / حمیدرضا حقانی^۳

چکیده

مقدمه: وبلاگ‌ها ابزاری بديهی برای کتابداران هستند. سه راه عمده برای کاربرد وبلاگ‌ها در حوزه کتابداری عبارت‌اند از: استفاده شخصی کتابداران برای روزآمد کردن اطلاعات، به‌عنوان منبعی قابل توجه برای کاربران و به‌عنوان راهی جهت تهیه اطلاعات در مورد کتابخانه‌ها و خدمات آنها. هدف این مطالعه مقایسه وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی با وبلاگ‌های برتر کتابداری دنیا جهت شناسایی نقاط ضعف و قوت و طراحی بهتر این وبلاگ‌ها می‌باشد.

روش بررسی: پژوهش حاضر با استفاده از روش پیمایشی - توصیفی و به‌طور تطبیقی به مقایسه وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی با وبلاگ‌های برتر کتابداری دنیا در سال ۱۳۸۵ انجام گردید. تعداد ۷۹ وبلاگ از وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی و ۱۰ وبلاگ برتر کتابداری دنیا در سال ۲۰۰۶ به‌عنوان جامعه پژوهش انتخاب شدند. روش گردآوری داده‌ها مشاهده مستقیم و ابزار گردآوری چک لیستی بود که عناصر اصلی آن از پژوهش هرینگ و همکاران اقتباس شده و بر اساس مشاهدات و تجربه نگارنده، مشورت با اساتید و وبلاگ‌نویسان و مقایسه با وبلاگ‌های برتر، موارد دیگری نیز به آن اضافه شده است. در این چک لیست عناصر مشخصات کلی، مشخصات نویسنده/نویسندگان، تاریخ و سطح فعالیت وبلاگ، جنبه‌های فنی، محتوای کلی، وضعیت لینک دهی و نظرات مدنظر قرار گرفت. داده‌های گردآوری شده با استفاده از روش‌های آمار توصیفی تحلیل شد.

یافته‌ها: از نظر نوع وبلاگ‌های ایرانی مشخص شد که ۶۷ درصد این وبلاگ‌ها از نوع فیلتر و ۱۴ درصد از نوع دانش می‌باشند. اطلاع‌رسانی در مورد رشته و اخبار دنیای کتابداری (۱۸ درصد)، هم‌اندیشی و برقراری ارتباط بین کتابداران و ارایه فعالیت‌ها (۹ درصد) و درج اطلاعات علمی، مقالات و ترجمه‌ها (۹ درصد) رایج‌ترین اهداف وبلاگ‌های ایرانی را تشکیل می‌داد. بررسی عناصر مختلف ساختاری در وبلاگ‌های کتابداران ایرانی نشان داد ۴۰/۵ درصد وبلاگ‌های ایرانی بین ۵۰ تا ۷۵ درصد عناصر مربوط به مشخصات نویسنده/نویسندگان، ۹۷/۴ درصد وبلاگ‌های ایرانی بین ۵۰ تا ۷۵ درصد عناصر جنبه‌های فنی پست‌ها، ۷۸/۴۸ درصد وبلاگ‌های ایرانی زیر ۵۰ درصد جنبه‌های فنی کلی، ۶۴/۵۵ درصد وبلاگ‌های ایرانی زیر ۵۰ درصد عناصر محتوای کلی و ۴۳/۴۲ درصد این وبلاگ‌ها زیر ۵۰ درصد انواع پیوندها را در وبلاگ‌های خود رعایت نموده‌اند. در مجموع ۶۵/۵۴ درصد عناصر ساختاری در وبلاگ‌های برتر کتابداری و ۴۹/۹۰ درصد در وبلاگ‌های ایرانی وجود داشته است.

نتیجه‌گیری: بررسی مشخصات ساختاری سبب رتبه بندی وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی و وبلاگ‌های برتر کتابداری دنیا بر اساس مجموعه امتیازهای کسب شده گردید. وبلاگ گروهی کتابداران ایران با امتیاز ۸۰/۹۵ درصد رتبه اول و وبلاگ ناکتابدار با امتیاز ۱۷/۲۶ درصد رتبه هفتاد و نهم را از نظر ساختار در وبلاگ‌های ایرانی کسب کردند. در وبلاگ‌های برتر کتابداری دنیا نیز وبلاگ Academic Librarian با امتیاز ۸۲/۱۴ درصد در رتبه اول و وبلاگ conservator با امتیاز ۲۹/۷۶ درصد در رتبه دهم از نظر ساختاری قرار گرفت. در این رتبه بندی ۵۸/۲۲ درصد وبلاگ‌های ایرانی و ۲۰ درصد وبلاگ‌های برتر کتابداری دنیا زیر ۵۰ درصد عناصر ساختاری را در طراحی وبلاگ‌ها رعایت کرده‌اند.

کلیدواژه‌ها: وبلاگ، وبلاگ‌های کتابداری، وبلاگ‌های کتابخانه‌ای، وبلاگ‌های برتر کتابداری دنیا

◀ وصول مقاله: ۸۶/۱۱۶، اصلاح نهایی: ۸۶/۸۲۱، پذیرش مقاله: ۸۶/۱۰۱۱

مقدمه

در میان سایر پروتکل‌های ارتباطی اینترنت (مانند پست الکترونیکی، وب و انتقال فایل) که ظاهراً ناگهانی و با شهرت زیادی پیشرفت کرده‌اند، وبلاگ‌ها اساساً در فرم و شکل متفاوتی از آنچه قبلاً وجود داشت، پا به عرصه گذاشته‌اند. [۱] وبلاگ‌ها روشی ساده برای گسترش ارتباطی جهانی به منظور تبادل دانش برای ما فراهم می‌کنند. پائولا هین می‌گوید وبلاگ‌ها ابزاری طبیعی و بدیهی برای کتابداران هستند و بسیاری از کتابداران در شناخت وبلاگ‌ها به عنوان منابع مهم نظرات، اطلاعات، سرگرمی و تفریح و همچنین برقراری ارتباط، پیشقدم بوده‌اند.

سه راه عمده برای کاربرد وبلاگ‌ها در حوزه کتابداری وجود دارد:

- ۱- استفاده شخصی کتابداران برای روزآمد کردن اطلاعات؛
- ۲- به عنوان منبعی قابل توجه برای کاربران؛ و
- ۳- به عنوان راهی جهت تهیه اطلاعات در مورد کتابخانه‌ها و خدمات آنها. [۲]

امروزه وبلاگ‌ها می‌توانند به عنوان حافظه جمع‌آوری کننده اطلاعات کتابخانه عمل نمایند. تکنولوژی رو به پیشرفت وبلاگ بخصوص در حوزه‌های جستجو، آرشیو ورده بندی مطالب می‌تواند بسیار کمک کننده باشد و متخصصان اطلاعاتی می‌توانند در رسیدن به این پیشرفت‌ها نقش بسیار مهم و جدی داشته باشند. انجمن‌های ملی و بین‌المللی کتابداری، کتابداران و دانشجویان این رشته نیز از وبلاگ‌های گروهی یا شخصی برای اشتراک و تبادل دانش این حوزه، پرداختن به مسایل حرفه‌ای، نظردهی و بحث گروهی و تخصصی، آموزش مداوم اعضا، انتشار مقالات و ترویج و معرفی نقش حرفه ایشان بهره می‌گیرند. [۳]

بی‌نیازی از فضای اختصاصی در شبکه، رایگان بودن خدمات اکثر خدمت‌دهنده‌های وبلاگ نویسی، سرعت و سهولت انتشار، امکان تعامل با خوانندگان و

دریافت نظرات آنان، سادگی و بی‌نیازی از مهارت‌های برنامه نویسی از مواردی هستند که به ترویج وبلاگ نویسی در میان کتابداران کتابخانه‌ها کمک می‌کنند. [۴] اما باتوجه به کارکردهای شمرده شده برای وبلاگ‌ها در حوزه کتابداری عجیب است که کتابخانه‌های زیادی برای اطلاع‌رسانی به مراجعان‌شان از این ابزار ایده‌آل استفاده نمی‌کنند، حتی لیستی که اسکات از وبلاگ‌های این حوزه نگهداری می‌کند که در زیر نام ۲۲ کشور ۳۵۵ وبلاگ را لیست کرده است، بیشتر تلاش‌هایی است که توسط کتابداران به صورت شخصی انجام گرفته و نه کتابخانه‌ها به عنوان یک سازمان. [۵]

کرمی در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود به کشف و بررسی رویکردهای ممکن به پدیده وبلاگ از نقطه نظر خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی پرداخت. وی پژوهش خود را روی ۸۵ وبلاگ کتابداری دنیا که از آغاز وبلاگ نویسی (اواخر سال ۱۹۹۷) تا دسامبر ۲۰۰۴ توسط کتابخانه‌ها و کتابداران نگهداری می‌شدند، انجام داد و به سؤالاتی درباره اهداف، محتوای نوشتاری، امکانات تعاملی، امکانات اشاعه خودکار اخبار، انواع نرم‌افزار مورد استفاده و فواصل روزآمدسازی در وبلاگ‌های کتابداری دنیا پرداخت. تهیه اخبار و اطلاعات برای کاربران، تهیه اخبار یا اطلاعات برای کتابداران و اطلاع‌رسانی درباره خدمات کتابخانه بیشترین اهداف وبلاگ نویسی و نرم‌افزار بلاگر رایج‌ترین نرم‌افزار مورد استفاده بوده است. [۶]

Selzer و Mitrook در سال ۲۰۰۷ پژوهشی جهت شناسایی و کاربرد ۱۵ اصل محاوره‌ای که در ایجاد روابط عمومی سازمان بکار می‌رود، بر روی ۵۰ وبلاگ با ابزار چک لیست حاوی ۳۲ آیتم انجام دادند که این اصول شامل: کاربرد زنجیره محاوره‌ای، سادگی استفاده از واسط، نگهداری و حفظ بازدیدکنندگان، ماندگاری و بازگشت بازدیدها و ارائه اطلاعات مفید برای عموم است.

اهمیت وبلاگ در ایران تا آنجاست که ایران طی این مدت کوتاه رتبه چهارم جهان را از لحاظ تعداد وبلاگ‌ها به خود اختصاص داده است. [۹] اما در همین زمان تعداد وبلاگ‌های فعال حوزه کتابداری و کتابداری فقط ۷۹ مورد است که نسبت به رشد سریع وبلاگ‌نویسی در ایران رقم بسیار پایینی است و از سویی مشخص نیست همین تعداد اندک نیز چگونه و توسط چه کسانی ایجاد شده‌اند، چه اهدافی را دنبال می‌کنند و تا چه حد از معیارهای در نظر گرفته شده برای وبلاگ‌نویسی تبعیت می‌کنند، از این رو هدف این پژوهش مقایسه وبلاگ‌های کتابداران ایرانی با وبلاگ‌های برتر کتابداری دنیا (۱۳۸۵) است و نتایج آن می‌تواند مورد استفاده مدیران کتابخانه‌ها و کتابداران در طراحی و ایجاد وبلاگ‌ها براساس فاکتورهای تعیین شده باشد.

روش پژوهش

این پژوهش توصیفی با روش پیمایشی و تطبیقی اجرا شد. جامعه مورد پژوهش شامل تمامی وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی (شامل وبلاگ‌های فارسی زبان و غیرفارسی زبان) موجود بر روی وب که از فروردین تا اسفند سال ۱۳۸۵ روزآمد شده و حداقل دارای دو پست هستند، بود که بر اساس راهنمای وبلاگ‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی ایرانی تعداد آنها ۷۹ عدد است و همچنین وبلاگ‌های برتر کتابداری دنیا در سال ۲۰۰۶ که ۱۴ مورد بوده و بر حسب درجه بندی گوگل براساس میزان استفاده کاربران انتخاب شدند که از بین آنها ۴ مورد قابل دسترس نبود و نهایتاً ۱۰ وبلاگ مورد بررسی قرار گرفت.

داده‌ها با روش مشاهده مستقیم و با ابزار چک لیست اقتباس شده از Hering و همکاران [۱] که مواردی نیز به آن اضافه شده و مورد بازبینی و اصلاح ۱۰ نفر از اساتید و صاحب نظران قرار گرفت، جمع‌آوری شد. به منظور تجزیه و تحلیل یافته‌ها از آمار توصیفی به همراه جداول و نمودارهای لازم استفاده شد.

یافته‌ها نشان داد وبلاگ‌های این پژوهش تعداد زیادی از اصول محاوره‌ای را دارا بودند که بیشترین نگهداری بازدیدکنندگان (۸۵ درصد) و سادگی و سهولت واسط کاربری (۷۸ درصد) بود. از میان جنبه‌های فنی، تاریخ آخرین روزآمدسازی (۱۰۰ درصد)، لینک به سایت‌های دیگر (۹۲ درصد)، وجود نقشه سایت (۹۲ درصد)، لینک به وبلاگ‌های دیگر (۸۸ درصد)، فرصت پاسخدهی کاربران (۸۸ درصد)، لینک به سخنرانی‌ها (۸۶ درصد)، بیان اهداف (۸۰ درصد)، و پست مطالب جدید در عرض ۳۰ روز گذشته (۸۰ درصد) بوده است. در مقایسه با وب سایت‌های سنتی، وبلاگ‌ها به طور مشخص رتبه بالاتری در سهولت واسط کاربری و حفظ و نگهداری بازدیدکنندگان کسب نمودند؛ اما در جنبه مفید و سودمند بودن برای کاربران وب سایت‌ها امتیاز بیشتری کسب کردند. [۷]

Hering و دیگران (۲۰۰۳) پژوهشی با هدف توصیف سیستماتیک خصوصیات وبلاگ‌ها به روش تحلیل محتوای کیفی و با ابزار چک لیست که ۵۵ فاکتور در آن لحاظ شده بود، بر روی ۲۰۳ وبلاگ که به طور تصادفی انتخاب شده بودند، انجام دادند و به جنبه‌های انواع وبلاگ‌ها، جنبه‌های فنی، نرم افزارهای مورد استفاده، نظرات و ویژگی‌های مداخل پرداختند و وبلاگ‌ها را به عنوان ابزاری شخصی برای ابراز خود برشمردند. [۱]

Clyde (۲۰۰۳) تعداد ۵۵ وبلاگ کتابخانه‌ای را با استفاده از تکنیک‌های تحلیل محتوی وب سایت‌ها مورد مطالعه قرار داد. مهمترین هدف از ایجاد وبلاگ تهیه اخبار، اطلاعات و ارجاعاتی (لینک) به منابع اینترنتی برای کاربران آنهاست. تعداد بسیار کمی از وبلاگ‌ها از امکانات موجود در خود استفاده کرده‌اند. تنها یک پنجم وبلاگ‌ها بصورت روزانه و تنها نیمی از آنها به صورت هفتگی روزآمد می‌شوند. کمتر از نیمی از آنها از خدمات آر.اس.اس استفاده کرده‌اند. تعداد زیادی از کتابخانه‌ها از نرم افزارهای وبلاگ نویسی رایگان مانند "بلاگر" استفاده کرده‌اند. [۸]

در ایران وبلاگ نویسی از آبان ماه سال ۱۳۸۰ آغاز شد.

یافته‌ها

در بررسی مشخصه‌های کلی وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی مشخص شد که ۷۵ درصد از وبلاگ‌ها توسط کتابداران، ۲۰ درصد توسط انجمن‌های کتابداری و ۵ درصد توسط کتابخانه‌ها ایجاد شده‌اند. همچنین ۶۴ درصد وبلاگ‌ها به صورت شخصی و ۲۸ درصد بطور مشترک (گروهی) نگهداری و روزآمد می‌شوند. ۹۷/۵ درصد وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی به زبان فارسی و تنها ۲/۵ درصد به زبان انگلیسی بوده است.

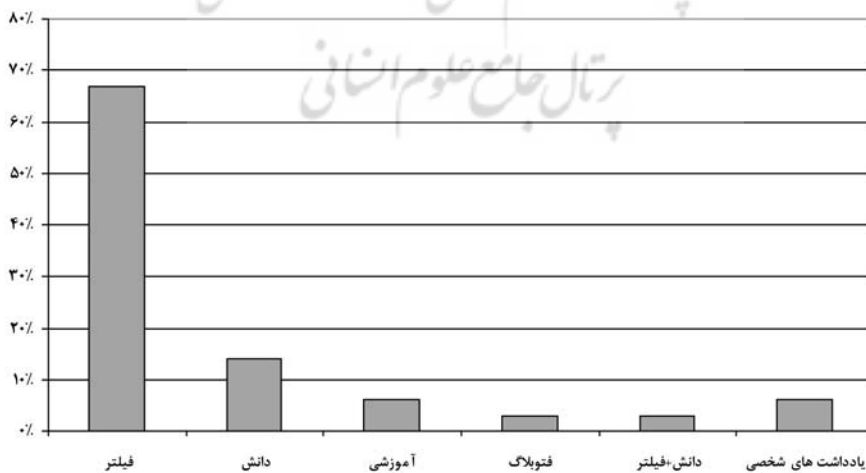
در تعیین انواع وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی مشخص شد که ۶۷ درصد وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی از نوع فیلتر، ۱۴ درصد از نوع دانش، ۶ درصد از نوع وبلاگ‌های آموزشی، ۶ درصد از نوع یادداشت‌های شخصی و ۳ درصد از نوع فوتوبلاگ هستند. ۳ درصد نیز شامل هر دو نوع دانش و فیلتر می‌باشند (نمودار ۱).

در دسته بندی و تعیین اهداف وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی، اطلاع رسانی در مورد رشته اخبار دنیای کتابداری (۱۸ درصد)، هم اندیشی و برقراری ارتباط بین کتابداران و ارائه فعالیت‌ها و دیدگاه‌های آنان (۹ درصد) و درج اطلاعات علمی،

مقالات و ترجمه‌های حوزه کتابداری (۹ درصد) بیشترین فراوانی را داشته‌اند. بررسی اهداف بیانگر آن است که کتابداران به وبلاگ‌ها به عنوان منابعی جهت اطلاع رسانی و برقراری ارتباط با یکدیگر بیشتر از سایر جنبه‌ها توجه دارند (جدول ۱).

اهداف برخی وبلاگ‌ها نیز بحث و تبادل نظر درباره یک موضوع تخصصی است مانند وب شناسی، فهرستگان‌ها، وبلاگ‌ها و وبلاگ نویسی، کتابخانه دیجیتال و... که تقریباً تمام وبلاگ‌هایی که به یک موضوع تخصصی می‌پردازند در گروه وبلاگ‌های نوع دانش هستند. تمام وبلاگ‌هایی که به اطلاع رسانی در مورد رشته و اخبار دنیای کتابداری، هم اندیشی و برقراری ارتباط بین کتابداران و ارائه فعالیت‌های آنان می‌پردازند و یا هدفشان کمک به پیشرفت، اشاعه و شناخت رشته کتابداری است، در نوع وبلاگ‌های فیلتر دسته بندی می‌شوند. وبلاگ‌هایی که به اعلام نمرات و منابع امتحانی، آرایه تست‌ها و منابع کارشناسی ارشد، چکیده پایان نامه‌های کتابداری می‌پردازند در دسته وبلاگ‌های آموزشی قرار می‌گیرند (جدول ۲).

در بررسی جنبه‌های فنی وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی مشاهده شد از میان میزبان‌های وبلاگ نویسی بلاگفا (۷۲ درصد) بیشترین کاربرد را در

نمودار ۱: توزیع فراوانی انواع وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی

جدول ۱: توزیع فراوانی انواع اهداف وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی

درصد	تعداد	اهداف
۱۸	۱۰	اطلاع‌رسانی در مورد رشته کتابداری و اخبار دنیای کتابداری
۹	۵	هم‌اندیشی و برقراری ارتباط بین کتابداران، ارائه فعالیت‌ها و دیدگاه‌های کتابداران
۹	۵	درج مفاهیم و اطلاعات علمی، مقالات، ترجمه‌ها و تالیفات حوزه کتابداری
۹	۵	کمک به پیشرفت، اشاعه و شناخت رشته و اهداف کتابداری
۷	۴	وب‌شناسی، وب‌سنجی، علم‌سنجی، وب‌نامری، اطلاع‌یابی در وب، فناوری اطلاعات
۷	۴	ارایه تجربیات و نظرات شخصی در حوزه کتابداری
۵	۳	معرفی کتابخانه، اطلاع‌رسانی درباره خدمات کتابخانه دانشگاه به اساتید و دانشجویان
۵	۳	اطلاع‌رسانی فعالیت‌های انجمن‌های کتابداری
۴	۲	پرداختن به ادبیات کودکان و نوجوانان، و اشاعه اطلاعات کتابداری کودک
۴	۲	بیان مشکلات کتابداری به زبان طنز، بیان مطالب طنز حوزه کتابداری
۴	۲	ارایه مطالبی درباره موضوعیت، معناشناسی، واژگان، هستی‌شناسی، وب‌معنایی و ابرداده
۲۲	۱۱	موارد دیگر (اعلام نمرات امتحانی، مباحث نظری کتابداری، فهرستگان‌ها، وبلاگ‌نویسی، کتابخانه دیجیتال، تفکر استعاری، چکیده پایان‌نامه‌ها، ارائه تست‌ها و منابع کارشناسی ارشد...)

جدول ۲: دسته‌بندی اهداف انواع وبلاگ‌های کتابداران ایرانی

انواع وبلاگ‌ها	اهداف
فیلتر	<ul style="list-style-type: none"> اطلاع‌رسانی در مورد رشته و اخبار دنیای کتابداری هم‌اندیشی و برقراری ارتباط بین کتابداران، ارائه فعالیت‌ها و دیدگاه‌ها معرفی کتابخانه، اطلاع‌رسانی درباره خدمات کتابخانه اطلاع‌رسانی فعالیت‌های انجمن‌های کتابداری
دانش	<ul style="list-style-type: none"> وب‌شناسی، وب‌سنجی، علم‌سنجی، سازماندهی محتوای وب، فولکسونومی فناوری اطلاعات کتابخانه‌های دیجیتالی مباحث نظری علم کتابداری فهرستگان‌ها تفکر استعاری وبلاگ‌نویسی ادبیات کودکان
آموزشی	<ul style="list-style-type: none"> اعلام نمرات و منابع امتحانی کلاس ایجاد پایگاه اطلاع‌رسانی واحدهای درسی برای دانشجویان ارایه تست‌ها و منابع کارشناسی ارشد ارایه چکیده پایان‌نامه‌ها

وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی دارد و پرشین بلاگ (۱۹ درصد) در مکان بعدی قرار دارد. درصد بالای استفاده از نرم افزار بلاگفا می‌تواند به علت امکانات و قابلیت‌های بیشتر آن مانند امکان دسته بندی و ایجاد آرشیو موضوعی، مدیریت و پشتیبانی بهتر آن باشد.

بررسی جنبه‌های فنی کلی و پست‌های وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی در مقایسه با وبلاگ‌های برتر کتابداری نشان داد: ۹۷/۴۶ درصد وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی ۵۰ تا ۷۵ درصد عناصر مربوط به جنبه‌های فنی پست‌ها را دارا هستند در حالی که ۴۰ درصد وبلاگ‌های برتر ۵۰ تا ۷۵ درصد و ۵۰ درصد آنها بالای ۷۵ درصد این عناصر را در وبلاگ خود رعایت نموده‌اند. جالب توجه است که هیچکدام از وبلاگ‌های کتابداران ایرانی بالای ۷۵ درصد عناصر جنبه‌های فنی پست‌ها را بکار نبرده‌اند (جدول ۳).

همان گونه که جدول ۳ نشان می‌دهد ۷۸/۴۸ درصد وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی زیر ۵۰ درصد و ۱/۵۲ درصد ۵۰ تا ۷۵ درصد جنبه‌های فنی کلی را دارا می‌باشند در حالی که بیش از نیمی از وبلاگ‌های

برتر (۶۰ درصد) زیر ۵۰ درصد و ۴۰ درصد آنها ۵۰ تا ۷۵ درصد جنبه‌های فنی کلی را رعایت نموده‌اند. مقایسه نشان می‌دهد در حالیکه در هر دو گروه رعایت کمتر از ۵۰ درصد عناصر جنبه‌های فنی کلی غالب است اما در ارقام مخصوصا رعایت ۵۰ تا ۷۵ درصد عناصر، اختلاف قابل ملاحظه‌ای دیده می‌شود. در مجموع ۶۴/۲۴ درصد از جنبه‌های فنی کلی در وبلاگ‌های کتابداران ایرانی و ۵۶/۶۷ درصد در وبلاگ‌های برتر کتابداری وجود نداشتند.

بررسی وضعیت لینک‌ها و لینک‌دهی وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی در مقایسه با وبلاگ‌های برتر کتابداری نشان داد ۸۹/۸۷ درصد وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی نیم و کمتر از نیمی از کل لینک‌ها و ۱۰/۱۳ درصد بیش از نیمی از لینک‌ها (ثابت و محتوای پست‌ها) را دارند. در حالی که این ارقام برای وبلاگ‌های برتر کتابداری به ترتیب ۴۰ درصد و ۶۰ درصد می‌باشد. بررسی این ارقام نشان دهنده اختلاف زیادی بین دو گروه وبلاگ‌های ایرانی و وبلاگ‌های برتر در اختصاص انواع لینک‌های مورد مطالعه می‌باشد (جدول ۳).

جدول ۳: توزیع فراوانی میزان رعایت عناصر مربوط به جنبه‌های فنی پست، جنبه‌های فنی کلی و انواع لینک‌های وبلاگ‌های برتر و وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی

فاکتورهای مقایسه	میزان رعایت	وبلاگ‌های برتر تعداد (درصد)	وبلاگ‌های ایرانی تعداد (درصد)
جنبه‌های فنی پست‌ها	زیر ۵۰٪	۱ (۱۰)	۲ (۲/۵۴)
	۵۰٪ تا ۷۵٪	۴ (۴۰)	۷۷ (۹۷/۴۶)
	بالای ۷۵٪	۵ (۵۰)	۰ (۰)
	جمع	۱۰ (۱۰۰)	۷۹ (۱۰۰)
جنبه‌های فنی کلی	زیر ۵۰٪	۶ (۶۰)	۶۲ (۷۸/۴۸)
	۵۰٪ تا ۷۵٪	۳ (۳۰)	۱۷ (۲۱/۵۲)
	بالای ۷۵٪	۱ (۱)	۰ (۰)
	جمع	۱۰ (۱۰۰)	۷۹ (۱۰۰)
انواع لینک‌ها	زیر ۵۰٪	۳ (۳۰)	۵۸ (۴۳/۴۲)
	۵۰٪ تا ۷۵٪	۵ (۵۰)	۱۹ (۲۴/۰۵)
	بالای ۷۵٪	۲ (۲۰)	۲ (۲/۵۳)
	جمع	۱۰ (۱۰۰)	۷۹ (۱۰۰)

ایرانی ۲۵ روز و در وبلاگ‌های برتر کتابداری ۶/۲ روز است. در مجموع ۴۵/۵ درصد وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی و ۸۰ درصد وبلاگ‌های برتر کتابداری کمتر از ۱ هفته و ۱۶/۴۵ درصد وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی بیش از ۶ ماه از آخرین تاریخ روزآمدسازیشان گذشته است. متوسط سن وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی ۳۸۵/۶۳ روز و وبلاگ‌های برتر کتابداری ۱۰۳۵ روز بوده است. تولد قدیمی‌ترین وبلاگ کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی ۱۳۵۷ روز (نزدیک به ۴ سال) پیش بوده در حالی که قدیمی‌ترین وبلاگ برتر کتابداری ۱۹۰۶ روز (بیش از ۵ سال) سن دارد. بیشترین فراوانی سن وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی ۱ تا ۲ سال (۳۴ درصد) و وبلاگ‌های برتر کتابداری بیش از ۲ سال (۷۰ درصد) می‌باشد. هیچیک از وبلاگ‌های برتر کمتر از ۶ ماه سن ندارند در حالی که ۳۳ درصد وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی کمتر از ۶ ماه است که متولد شده‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

به نظر می‌رسد وبلاگ تا حدودی به عنوان یک محمل اطلاعاتی معتبر نزد کتابداران پذیرفته شده است و کتابداران، اساتید و دانشجویان بسیاری از اخبار و اطلاعات مورد نیاز خود را از وبلاگ‌های کتابداری دریافت می‌کنند.

تنها ۲/۵ درصد وبلاگ‌های کتابداران ایرانی به زبان انگلیسی هستند، کتابداران سعی کنند برای برقراری ارتباط و تبادل دانش با کتابداران سراسر دنیا هم به زبان فارسی و هم به زبان انگلیسی مطالب خود را در وبلاگ بنویسند. پژوهش کرمی (دسامبر ۲۰۰۴) روی وبلاگ‌های کتابداری دنیا نشان داد تهیه‌کنندگان وبلاگ‌ها ۵۷۷ درصد کتابداران و ۴۸/۲ درصد کتابخانه‌ها بوده‌اند. [۶] در مقایسه با پژوهش کرمی می‌توان گفت کتابخانه‌های ایران نسبت به بهره‌گیری از وبلاگ‌ها به منظور نیل به اهداف کتابخانه بی‌توجه بوده‌اند زیرا تعداد وبلاگ‌های کتابخانه‌ای ایران در مقایسه با کل وبلاگ‌های کتابداری

جدول ۴ توزیع فراوانی عناصر مربوط به ساختار (مشخصات نویسنده، جنبه‌های فنی کلی، جنبه‌های فنی پست‌ها، محتوای کلی و وضعیت لینک دهی) وبلاگ‌های برتر کتابداری و وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی را به طور کلی نمایش می‌دهد. این جدول نشان می‌دهد بررسی عناصر مربوط به مشخصات نویسنده/ نویسنده‌گان (۸۱/۲۵ درصد) بیشترین فراوانی کاربرد، و جنبه‌های فنی کلی (۴۱/۶۷ درصد) کمترین درصد کاربرد را در وبلاگ‌های برتر کتابداری و عناصر مربوط به جنبه‌های فنی پست‌ها (۶۷/۰۹ درصد) بیشترین فراوانی کاربرد، و وضعیت لینک دهی (۳۴/۸۱ درصد) کمترین فراوانی کاربرد را در وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی داشته است. در مجموع می‌توان گفت ۶۵/۵۴ درصد عناصر مربوط به ساختار در وبلاگ‌های برتر کتابداری و ۴۶/۹۰ درصد عناصر مربوط به ساختار در وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی وجود داشته است.

بررسی تاریخ و سطح فعالیت و روزآمدسازی، فواصل روزآمدسازی و سن وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی در مقایسه با وبلاگ‌های برتر کتابداری نشان داد میانگین فاصله روز از آخرین تاریخ روزآمدسازی وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران

جدول ۴: توزیع فراوانی عناصر مربوط به ساختار در وبلاگ‌های برتر کتابداری و وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی

عناصر ساختار	وبلاگ‌های برتر	وبلاگ‌های ایرانی
مشخصات نویسنده‌گان	۸۱/۲۵٪	۵۵/۰۶٪
جنبه‌های فنی پست‌ها	۷۱/۴۳٪	۶۷/۰۹٪
جنبه‌های فنی کلی	۴۱/۶۷٪	۳۵/۷۶٪
محتوای کلی	۶۶/۶۷٪	۴۱/۷۷٪
لینک دهی	۶۶/۶۷٪	۳۴/۸۱٪
کل	۶۵/۵۴٪	۴۶/۹۰٪

جدول ۵: رتبه بندی ساختار وبلاگ‌های برتر کتابداری دنیا و وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی

رتبف	وبلاگ‌های برتر کتابداری دنیا	امتیاز	وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی	امتیاز
۱	Academic librarian http://keptup.typepad.com/academic/	۸۰/۹۵	وبلاگ گروهی کتابداران ایران http://www.lisiran.blogfa.com/	۸۲/۱۴
۲	ALA http://www.techsource.ala.org/blog/	۷۵/۱۲	وبلاگ کتابداری http://liblog.blogfa.com/	۸۰/۴۸
۳	Lorcan Dempsey http://orweblog.oclc.org/	۷۲/۴۵	کتابداران خلیج فارس http://khosraviar.blogfa.com/	۷۸/۴۵
۴	library marketing http://librarymarketing.blogspot.com/	۶۸/۴۵	کتابخانه دانشکده بهداشت http://www.healthlib.blogfa.com/	۷۷/۱۴
۵	Catalogablog http://catalogablog.blogspot.com/	۶۴/۲۹	کتاب‌نگار http://www.bibliographer.blogfa.com/	۶۳/۴۵
۶	daves blog http://daweed.blogspot.com/	۶۳/۴۵	دانش‌شناسی http://www.nouruzi.blogfa.com/	۶۲/۱۴
۷	library link of... http://www.tk421.net/librarylink/	۶۲/۲۶	Sima	۶۱/۰۷
۸	walking paper http://www.walkingpaper.org/	۶۱/۷۹	محمد محمدی http://www.mohammadilib.blogfa.com/	۵۵/۹۵
۹	A librarian guide http://libetiquette.blogspot.com/	۶۱/۷۹	کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی http://farhadshokraneh.blogfa.com/	۴۴/۶۴
۱۰	Conservator http://conservatorblog.com/	۶۰/۹۵	Bookworm http://www.bookworm.blogfa.com/	۲۹/۷۶

بیش از نیمی از وبلاگ‌های کتابداران ایرانی بطور شخصی ایجاد و روزآمد می‌شود در حالیکه تجربه برخی وبلاگ‌های گروهی کتابداری مانند وبلاگ گروهی کتابداران ایرانی نشان می‌دهد در صورت مدیریت مناسب و تدوین خط مشی، می‌توان از وبلاگ به عنوان ابزاری گروهی و برای ایجاد روحیه همکاری و همدلی و بحث و تبادل نظر بین کتابداران هم در داخل سازمان و هم در محدوده یک شهر، کشور و چه بسا در عرصه بین‌المللی بهره گرفت. از اینرو پیشنهاد می‌شود کتابداران با ایجاد وبلاگ‌های مشترک (گروهی) به زبان‌های فارسی و انگلیسی به تبادل نظر و ارتباطات بیشتر با یکدیگر بپردازند و شبکه‌ای از کتابداران فعال و علاقمند تشکیل دهند.

حدود یک سوم وبلاگ‌های کتابداران ایرانی هدفی برای وبلاگ‌نویسی خود ذکر کرده‌اند و بیشتر به

ایرانی بسیار کم (۵ درصد) است، که می‌توان گفت همین تعداد اندک نیز حاصل تلاش و ذوق یک یا گروهی از کتابداران علاقمند این کتابخانه‌ها بوده است. از اینرو پیشنهاد می‌شود مدیران و مسئولان کتابخانه‌ها با برگزاری کارگاه‌های آموزشی وبلاگ‌نویسی و معرفی و تبلیغ این ابزار سودمند، ارائه وبلاگ‌ها در سایت‌های دانشگاه و کتابخانه و پیوند به آن، کتابداران و مراجعان کتابخانه‌ها مخصوصاً کتابخانه‌های دانشگاهی با این رسانه جدید آشنا سازند تا بتوانند با ایجاد وبلاگ از آن به عنوان ابزاری با قابلیت‌های فراوان رایگان برای معرفی کتابخانه و تعامل با کاربران‌شان استفاده نمایند. از سویی ۲۰ درصد وبلاگ‌های کتابخانه‌ها و کتابداران ایرانی توسط انجمن‌های کتابداری ایجاد شده‌اند که می‌توان گفت انجمن‌های کتابداران ایرانی حرکت به سوی وبلاگ‌نویسی را آغاز نموده‌اند.

در کلاس و همچنین ارتباط مداوم با دانشجویان و همکاران خود از وبلاگ نویسی استفاده نمایند.

وبلاگ‌ها به عنوان منابعی که به سادگی روزآمد می‌شوند، شناخته شده‌اند که اصلی‌ترین نقطه قوت آنها نیز همین است، اما به نظر می‌رسد وبلاگ‌های کتابداران ایرانی کمتر به این مساله توجه دارند، متوسط فواصل روزآمدسازی آنها ۴ تا ۵ برابر بیشتر از وبلاگ‌های برتر می‌باشد. بررسی تعداد پست‌ها نیز نشان از سطح فعالیت پایین اکثر وبلاگ‌های کتابداران ایرانی در مقایسه با وبلاگ‌های برتر کتابداری دارد بنابراین وبلاگ‌های کتابداری ایرانی باید روزآمدسازی مداوم و منظم که باعث بازدید بیشتر و بازگشت دوباره مراجعان به وبلاگ می‌شود، را جزو برنامه وبلاگ نویسی خود قرار دهند. نگهداری و روزآمدسازی یک وبلاگ نیازمند وقت و توجه زیادی از سوی نویسنده آن وبلاگ است که سن وبلاگ‌های برتر کتابداری نیز موید همین مطلب است، کتابداران ایرانی نیز بایستی با پیگیری و علاقمندی مدت‌های طولانی وبلاگ خود را زنده نگه دارند.

وبلاگ‌ها اغلب به عنوان منابعی حاوی لینک‌های زیاد به سایت‌ها، وبلاگ‌ها و رویدادهای خارجی شناخته می‌شوند. وبلاگ‌های کتابداران ایرانی در مقایسه با وبلاگ‌های برتر کتابداری تا حدی از همان الگوهای لینک‌دهی (بیشترین لینک به وب سایت‌ها و وبلاگ‌ها و کمترین لینک به منابع خبری و منابع دیگر وبلاگ نویسنده) تبعیت می‌کنند اما در فراوانی لینک‌ها اختلاف قابل توجه وجود دارد. پیشنهاد می‌شود وبلاگ نویسان کتابدار از لینک‌های (ثابت و محتوای پست‌ها) مفید و مرتبط با محتوا استفاده نمایند که هم باعث جلب توجه خوانندگان و بازدید بیشتر از وبلاگ و بالا رفتن رتبه وبلاگ و هم ارتباط بین نویسندگان مختلف می‌گردد، استفاده نمایند.

جهت مقایسه ساختار وبلاگ‌های کتابداران ایرانی با وبلاگ‌های برتر کتابداری دنیا درصدهای کلی عناصر مشخصات نویسندگان، جنبه‌های فنی پست‌ها

پراکنده‌گویی می‌پردازند. در بررسی خط‌مشی/اساسنامه نیز مشخص شد ۹۷/۵ درصد وبلاگ‌های کتابداران ایرانی و ۶۰ درصد وبلاگ‌های برتر کتابداری دنیا خط‌مشی برای وبلاگ خود تدوین نکرده‌اند؛ پژوهش‌ها برپیر و واتسون روی وبلاگ‌های کتابخانه‌های استرالیا نیز نشان می‌دهد ۵۳ درصد این وبلاگ‌ها نیز خط‌مشی برای وبلاگ نویسی ندارند. می‌توان گفت تدوین خط‌مشی که خود می‌تواند راهی برای جلب نظر خوانندگان و یکدست نویسی و هماهنگی در وبلاگ باشد در وبلاگ‌های کتابداران ایرانی کاملاً مورد بی‌توجهی قرار گرفته؛ از اینرو پیشنهاد می‌شود کتابداران ایرانی برای وبلاگ‌هایشان خط‌مشی و اساسنامه که دارای اهداف، شیوه روزآمدسازی و چارچوب و موضوعات کلی وبلاگ باشد و در راستای همان نیز حرکت نمایند تا بتوانند خوانندگان دائمی و علاقمند به موضوع را تشویق و جلب نمایند.

بیشترین هدف ذکر شده در وبلاگ‌های کتابداران ایرانی اطلاع‌رسانی اخبار رشته کتابداری و برقراری ارتباط بین کتابداران ذکر شده است؛ یافته‌های پژوهش کرمی بر روی وبلاگ‌های کتابداری دنیا (دسامبر ۲۰۰۴) و پژوهش کلاید و پژوهش‌ها برپیر و واتسون نیز نشان می‌دهد تهیه اخبار و اطلاعات برای کاربران و کتابداران، روزآمد کردن دانش کتابداری، اطلاع‌رسانی درباره خدمات کتابخانه، برقراری ارتباط با مراجعان بیشترین اهداف کتابداران از وبلاگ نویسی بوده است. [۵، ۶]

بیش از نیمی از وبلاگ‌های کتابداران ایرانی از نوع فیلتر هستند که به منظور خبررسانی و لینک‌دهی به منابع دیگر و برقراری ارتباط بین کتابداران بوجود آمده‌اند، در حالیکه وبلاگ‌های به علت تکنولوژی ساده و قابلیت‌های روزآمدسازی و امکانات تعاملی فراوان که دارند، می‌توانند به عنوان منبعی مناسب جهت بحث و تبادل نظر بر روی موضوعات تخصصی و یا کارکردهای آموزشی در کلاس یا گروه‌های کتابداری بکار روند. پیشنهاد می‌شود کتابداران و اساتید کتابداری وبلاگ‌های خود را از نوع فیلتر به سوی وبلاگ‌های دانش‌پیش‌برند و برای ارائه موضوعات تخصصی و آموزش

فهرست منابع

1. Hering S.C. Weblogs as bridging genre. *Information Technology and People* 2005; 18(2).
۲. وین شیپ. خدمات وبلاگ‌ها و RSS در اطلاع‌رسانی. ترجمه: کرمی طاهره. *مجله الکترونیکی نما* ۲۰۰۴؛ ۲(۳).
3. Ojala M. Blogging for knowledge sharing, management and discussion. *Businness Information Review* 2005; 22(4).
۴. کرمی طاهره. وبلاگ: دریچه‌ای نو در دنیای کتابداری و اطلاع‌رسانی. *فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات* ۱۳۸۴؛ ۲۱(۱).
5. Clyde L.A. *Weblogs and libraries*. Oxford: Chandos publishing, 2004.
۶. کرمی طاهره. بررسی رویکردهای ممکن به پدیده وبلاگ از نقطه نظر خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران، ۱۳۸۳.
7. Seltzer T, Mitrook M.A. The dialogic potential of weblogs in relationship building. *Public Relations Review* 2007; 33(2): 227-229.
8. Clyde L.A. *Library weblogs*. *Library management* 2003; 25(4/5).
۹. صراف زاده مریم. برخی کارکردهای آموزشی و پژوهشی وبلاگ‌ها. *مجله الکترونیکی نما*؛ ۳(۳).

و جنبه‌های فنی کلی، محتوای کلی و وضعیت لینک دهی، وبلاگ‌ها در جداولی واحد در کنار هم قرار گرفتند. مقایسه عناصر ساختاری وبلاگ‌های کتابداران ایرانی با وبلاگ‌های برتر کتابداری دنیا نشان می‌دهد وبلاگ‌های کتابداران ایرانی از نظر جنبه‌های فنی (کلی و پست‌ها) تقریباً هم سطح وبلاگ‌های برتر کتابداری دنیا هستند و در جنبه‌های فنی کلی در هر دو گروه نواقصی دیده می‌شود. ولی در عناصر مربوط به نویسندگان، محتوای کلی و وضعیت لینک دهی اختلاف قابل توجهی بین وبلاگ‌های کتابداری ایرانی و وبلاگ‌های برتر کتابداری وجود دارد که کتابداران باید در طراحی وبلاگ‌هایشان به آن توجه نمایند.

به طور کلی بررسی مشخصات ساختاری وبلاگ‌ها سبب رتبه بندی وبلاگ‌های کتابداران ایرانی و وبلاگ‌های برتر کتابداری بر اساس مجموعه امتیازهای کسب شده گردید و وبلاگ‌ها بر اساس امتیاز کسب شده مرتب شدند. وبلاگ گروهی کتابداران ایران با امتیاز ۸۰/۹۵ درصد رتبه اول و وبلاگ نا کتابدار با امتیاز ۱۷/۲۶ درصد رتبه هفتم و نهم را از نظر ساختار در وبلاگ‌های کتابداران ایرانی کسب کردند. در وبلاگ‌های برتر کتابداری دنیا نیز وبلاگ Academic Librarian با امتیاز ۸۲/۱۴ درصد در رتبه اول و وبلاگ conservator با امتیاز ۲۹/۷۶ درصد در رتبه دهم از نظر ساختاری قرار گرفت. در این رتبه بندی، ۵۸/۲۳ درصد از وبلاگ‌های کتابداران ایرانی زیر ۵۰ درصد عناصر مربوط به ساختار را در وبلاگ‌های خود رعایت کرده اند در حالی که تنها ۲۰ درصد از وبلاگ‌های برتر کتابداری دنیا کمتر از ۵۰ درصد و ۸۰ درصد آنها بیش از ۵۰ درصد این عناصر را در ساختار خود به کار برده اند.

می‌توان گفت وبلاگ‌های ایرانی در طراحی ساختار دچار کاستی‌هایی هستند که می‌توان با برگزاری کارگاه‌های آموزش وبلاگ‌نویسی، استفاده از نرم‌افزارهای وبلاگ‌نویسی که بیشترین امکانات را ارائه می‌دهند و همچنین آشنایی مختصر با زبان‌های رایانه‌ای این کمبودها را برطرف نمود. ♦